

PAPP-SEBŐK ATTILA

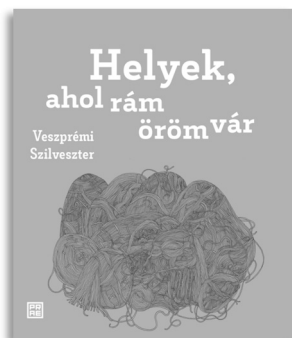
Versek, melyekben rám megértés vár

VESZPRÉMI SZILVESZTER:
HELYEK, AHOL RÁM ÖRÖM VÁR

Veszprémi Szilveszter kötete tematikáját tekintve erős, felépítését költői tudatosság jellemzi, helyük van a szövegeknek, méghozzá pontos helyük, s ebből is látszik, hogy *kettős felnövéstörténet* ez: költői vállalását megfontoltság jellemzi, ez a megfontoltság segíti „felnőni a nyelvhez” és önmagához, karkai értelemben: hogy azzá lehessen, aki.

A kötet három idézettel indít, rögtön az elején, még a nyitóvers (*Nem lesz majd igazam*) előtt lefekteti az alaphangulatot, kijelöli a célt, sugallja, mire számíthatunk: a versek tartalmi szempontból a családi fészekből „kirepült” és az önmagát az élet legtöbb területén kereső költő kérdésekkel teli felnövése köré szerveződnek, és mint a cím is utal rá, az egyes szám első személyű alanyi költészetben megszólaló versbeszélő elszántan törekszik saját útjának megtalálására, régi és új helyszínek váltakoznak, az állandó külső és belső étellel kapcsolatos közlések többsikú (metaforikus) értelmezési lehetőséget nyitnak az olvasó előtt.

Prae.hu
Budapest, 2022
96 oldal, 2790 Ft

tiszatáj

E metakognitív értelemben vett gondolkodásra való reflektálás a versnyelv erénye. A szövegek hangsúlyozzák a tudatos tapasztalás fontosságát: elfogadni, feldolgozni, számot vetni a megélt felett. Ezt már az *Átmeneti idő* című szövegben megszólaló lírai én is kifejezi, a verszárlat végén az indulat egészen halvány József Attila-i felhangját fedezem fel: „Tizenhét évesen azt ordítottam nekik, hogy én másként akarok mindent.” Ez az átütő ellenállás, tettvágy, dühödtt akarás az, ami a versbeszélőt mintegy vezet, és

segít függetlenedni, rátalálni a saját útra. Veszprémi népszerű témát mozgat, az olvasóból könnyedén együttérzést csalogat elő, bárminemű erőfeszítés nélkül azonosulhatunk a hőssel, aki igyekszik „bekapcsolódni az új város körforgásába, / a máshonnan hozott reflexek és tanulságok szerint”, olvasható a címadóversben (*Helyek, ahol rám öröm vár*).

Az *utolsó utcák* című szöveg nem csupán egy „határait” kinőtt, metszetlen almafáról szól, hanem a gyermek- és serdülőkor megszokott közegéből kilépő líra énnel azonosítható, folyamatjellegéből és logikájából („visszavághatatlanul kinötte a határait”; „egyszer csak ki fogja dönteni az ólakat”) következtetve az egyetemistalétbe belekóstoló pályakezdő félelmeit is rejti („mégiscsak időben kellett volna metszeni, / úgy minden sokkal könnyebb lenne most”). A metszés mint valaminek az elkerülése, megakadályozása arra utal(hat), hogy beavatkozással bármi szabályozható – úgy az emberi fejlődés, mint egy fa terebélyesedése, a kérdés csak az, mikor szükségeszerű.

A *Helyek, ahol rám öröm vár* verseit személyesség jellemzi, érezhető, hogy a költő élete és a versek tartalma azonos. Ez a lírai hang igyekszik dekonstruálni, rétegekre bontani a múltat, értelmezni a jelent: „Minden gyerek felejteni akar, nem csak a költők, / tizenhat évesen falak épülnek, huszonöt évesen élet”, hangzik el az *Utószó egy másik első kötethez, amely a Léthé címet viselőben*. Mindeközben kifejezi, hogy „elfelejteni, honnan jöttünk, nem művészi program, / és emlékezni rá sem teljesítmény”.

A Veszprémi-versek visszatérő témája a függetlenedés, a szülőkkal való viszony (minőségi) hatása, a belőlük levont konklúziók: „néztek, itt vagyok, Veszprémi Szilveszter, költő, / a génjeitek és traumáitok volt a gyerek-szobám” (*Utószó egy másik első kötethez, amely a Léthé címet viseli*). „Anyámtól az elvagyódást örököltem, / a nyugtalanságát és az otthontalanságát” (*Nem veszteni megtanulni*).

A *Helyek, ahol rám öröm vár* egyik meglepetése a reflektivitás. Veszprémi a versvilágot a *versvilágban* tárgyalja, ami számomra jól működött (annak ellenére, hogy olvasóként kevésbé kedvelem/keresem az ilyen típusú költői formanyelvet), gazdagítja a jelentésrétegeket. Feltárulkozó-vallomásos lírája a szövegekben megnyilatkozó önreflektív én saját magához való viszonyulását tárgyalja, kiemeli a szociális interakciók, a jó kapcsolatok és a biztonság igényét: „Csak arról akarok írni most, hogy görcsösen keresem az értelmet / minden ilyen helyzetben és vershelyzetben. / Irigykedem a jó csevegőkre, / meg akarom tanulni, próbálkozom, csak nem értem / pedig lehet, hogy az egész csak a mosolygásról szól” (*Vers arról, hogy képtelen vagyok csevegni*). Az *Apám meggyilkolásában* (amit a kötet egyik legjobbjának tartok) elhatárolódik és nem fél állást foglalni. Annak tudatában szól az apához, hogy „nem lehet neki elmondani”. A kötet e tekintetben a világlátás- és szemléletbeli különbözőségeket is kiemeli. Az életét végigdolgozó, fizikai munkát végző apa el-

utasítja és jól érezhetően nem tulajdonít jelentőséget fia szellemi tevékenységének, hiszen „a végigdolgozott életével a háta mögött / el sem tud képzelni mást” (*Apám meggyilkolása*). Az apa-figura sokszor megjelenik, a költőt bizonyos értelemben a „mindent vagy semmit” elv is motiválja: megvallani, amit meg tud vallani, elbeszélni az elbeszélhetőt. Az apa érzelmi bevonódásának hiánya adja ezeknek a szövegnek az alapját. Némelyikből kihallottam egyfajta „megvallom, de nem oldozlak fel” háttérzöngét. A kötet további verseiben (ahol a függetlenedés mellett rövidesen a szerelem is felbukkan) a versbeszélő identitásának, világban betöltött szerepének meghatározása (és megőrzése) egyre hangsúlyosabb, folytatódik az önreflexív beszédmód: „Én nem tudom, mi lehetek / az intellektualizálás hegyén túl, / amin átjutva bármi lehetnék, / és nem baj, hogy nincsenek válaszaim”. Megragadnám ezt a *bármi lehetnék* kijelentést, melyet a kötet kulcsgondolatának tartok, és ami felbukkan *Az ecetmuslincák elmenekülnek a szén-dioxid elől* című versben is. A „Lehetnék bárki” kimondás ahelyett, hogy konkretizálna, a fejlődés lehetőségét és üzenetét hordozza, mindezt úgy, hogy nem válik didaktikussá. E (mondhatni) közhely beemelése egyszerre idézi a gyermekkor üdítő éveit és a felnőtttség egyik alapvető, központi kérdését is felveti, melyen mindannyian elgondolkodunk: Azok vagyunk-e, akik lenni szeretnék? Lehetünk-e bárki? Az önmaga útját megtaláló lírai ént e tekintetben nem fenyegeti szerepkonfúzió, így a versek nem az eltévelyedés-bizonytalanság, hanem az öntudat-önbecsülés kérdéseit járják körül a függetlenedés folyamatai során. E tiszta egyszerűség, azt gondolom (melyet a Nádasdy-versekkel rokonítok) elismerésre méltó, és mindeközben kíváncsivá tesz, hogy a későbbiekben Veszprémi költészete milyen irányt vesz, mennyiben „nő túl” az identitás-versek szerepkörén.

A *Tényleg kinőni* asszociatív jellege a test változását a város képével (alakulásával) hozza párhuzamba: „A selymes, puha bőr a kitapintható és átsétálható belváros, / a levakart darabok a felmondott pultosok és az elköltözött barátok” (*Tényleg kinőni*). Az asszociációk a „vedlés”, „átalakulás”, prosperálás folyamatát szemléltetik: „Ahogy egy mellemen melengetett kigyó levedlett bőretől, / úgy volna jó, gyorsan szakadni el a kinőtt várostól is: / Elhagyni egy kertvárosi árok partján és továbbkúszni.”

A kötet utolsó verseiben figyelemre méltó a szerelem visszafogott ábrázolása. A *Római jogban* a lírai én megszólítottja (értelmezésemben) a társnak kívánt személy, aki tanulmányaiba temetkezve nem szakít rá időt, erre reflektál is: „Nem megyek fel hozzád, / mert római jogot tanulsz, és nem szereted, / ha a római jog tanulása közben megzavarnak” (*Római jog*). A *Nyomok, Legénylakás* és *Az ész szabad működésének korlátai* a csalódás, a szétköltözés, az elhagyás képei köré szerveződnek.

A kötetnek jól láthatóan nem célja nagyot mutatni, azt is mondhatnám, hogy kényelmesen, saját határait figyelembevéve, az önreflexió tendenciáit

mutatva adja közre a világról alkotott tudását saját szubjektív ismereteinek, tapasztalatainak érvényében, nem hajszolja a konkrét válaszokat, nem célja „kézikönyvet” nyújtani a felnöveshez, hanem a megélt traumákon végigvezetve (megkísérelve a transzgenerációs minták és az otthonról hozott sémák felülírását) mutat egy variációt. Ebben a variációban ki-ki megtalálhatja saját életének bizonyos aspektusait. Mindezt a zárás is igazolja: „A régi város ved lesz, míg méregeted a két életet, / és bár mindketten változtok, a megritkuló visszagondolások, / felcsukló emlékfoslányok lényegtelen részletekről / sosem hagynak majd elveszni” (*Helyek, ahol rám öröm vár*). S ez az a pillanat, amikor Veszprémi a személyest (saját tapasztalás) univerzálissá emeli. Pontosan e poétikai identitás és alkotói öntudat miatt tartom jelentősnek a kortárs lírában Veszprémi Szilveszter költészetét.

